

Mesto Bardejov

Fakulta architektúry a dizajnu Slovenskej technickej univerzity v Bratislave

Pamiatkový úrad Slovenskej republiky

v kooperácii s partnermi

Slovenská komora architektov

Slovenská komora stavebných inžinierov

Komora reštaurátorov

Vás pozývajú na

XXXIII. vedeckú konferenciu

série BARDKONTAKT: Problematika mestských pamiatkových centier

**VZÁJOMNÝ VZŤAH URBANIZOVANÉHO A PRÍRODNÉHO PROSTREDIA
PRI OCHRANE PAMIATOK A HISTORICKÝCH SÍDIEL**

Dátum konania:

29. – 30. september 2025

Miesto konania:

Bardejov, Radničné námestie 16

Zasadacia miestnosť MsZ – MsÚ

Vážení kolegovia, priatelia, spolupracovníci a milovníci pamiatok!

Tradičný seriál vedeckých konferencií Bardkontakt: Problematika historických pamiatkových centier bude v roku 2025 pokračovať svojím XXXIII. ročníkom, ktorý bude konaný pri príležitosti 25. výročia zápisu lokality Historické jadro mesta Bardejov do Zoznamu svetového kultúrneho dedičstva UNESCO. Zámerom konferencie aj v tomto ročníku je reagovať na aktuálne dianie v spoločnosti tak „u nás doma“, ako aj porovnať situáciu v zahraničí.

Nosnou témou rokovania Bardkontaktu 2025 bude

**„VZÁJOMNÝ VZŤAH URBANIZOVANÉHO A PRÍRODNÉHO PROSTREDIA
PRI OCHRANE PAMIATOK A HISTORICKÝCH SÍDIEL“.**

Skúmať a obracať budeme otázky spojené s ochranou a aktívnym využívaním kultúrnych pamiatok a kultúrneho dedičstva v súvislosti s prírodným prostredím – pôvodným, aj ľudskými aktivitami upraveným – a s podmienkami ich spoločnej ochrany.

Je historicky potvrdené, že kvalitná ochrana pamiatok vždy neoddeliteľne súvisí s prírodným prostredím, v ktorom sa pamiatky nachádzajú. Zachovanie – t.j. aktívna ochrana a udržateľnosť tohto prostredia – podmieňujúco pôsobia na udržateľné zachovanie a aktívne využívanie architektonických pamiatok. Na druhej strane – ochrana a najmä využívanie pamiatok nie vždy rešpektujú potreby okolitého prírodného prostredia, a teda nie vždy prispievajú k jeho ochrane a udržateľnosti, čo sa neraz prejaví aj negatívnym dopadom na ochranu samotných pamiatok.

Architektonické pamiatky, ich areály, súbory, sídla, t.j. urbanizované prostredie, ba aj celá sídelná štruktúra krajiny sú výsledkom zámerných aktivít ľudí v záujme znásobenia a skvalitnenia životných podmienok. Interakcia ľudí a prírodného prostredia je tak stará, ako ľudstvo samo a jej produkty sú síce hmotným, no vo svojej podstate stále sa meniacim prírodným dedičstvom ľudskej civilizácie. Architektonické dedičstvo a jeho výberová kategória

– pamiatky rovnako ako prírodné dedičstvo majú rovnocennú výpovednú – historickú a dokumentačnú schopnosť

– spoločenskú hodnotu. Ich pôsobenie v rámci vzájomného vzťahu sa synergicky znásobuje v pozitívnom aj negatívnom význame. Preto je dôležité vnímať a chrániť prírodné prostredie ako druh a neoddeliteľnú súčasť kultúrneho dedičstva ľudstva. Určite nie náhodou medzinárodný Dohovor UNESCO o ochrane svetového dedičstva sa týka rovnako svetového kultúrneho aj prírodného dedičstva.

Zvolená téma konferencie ponúka, nastroľuje a inšpiruje viacero otázok a kontextov, ktoré by bolo vhodné konferenčne preskúmať. Nie sú to len prvoplánovo asociované otázky ochrany pamiatok s ich bezprostrednými prírodnými prvkami, ale aj otázky poznávania, prezentácie a využívania rôznych druhov a foriem kultúrnej krajiny a produktov ľudskej činnosti v nich.

Parciálnymi témami tohto konferenčného okruhu sú najmä:

- vývoj názorov na ochranu prírodných prvkov – názory na ochranu prírodného prostredia pamiatok v dielach prvých teoretikov, vznik a vývoj okrášľovacích spolkov, medzinárodné iniciatívy na ochranu prostredia pamiatok - Florentská charta a ďalšie charty, dohovory o ochrane spoločného dedičstva – svetové dedičstvo, Európske dedičstvo, ... a ďalšie kontexty
- zmena pohľadu / názorov na zeleň v historickom prostredí ako reakcia na zmenu klímy – zámerné komponované výsadby v historických sídlach / areáloch / aglomeráciách – napr. aleje, ich pôsobenie v prostredí sídla aj „príspevok“ k obrazu sídla v krajine, aj mimo sídla v rámci „voľnej“ krajiny, ... úloha a trendy zelene v mestskom prostredí, ako sa menia potreby človeka na zeleň v urbanizovanom prostredí, ...
- otázky ochrany kultúrnej krajiny – špecifická (problematická ?) náročnosť návštevníckej vybavenosti v pamiatkových areáloch a sídelných územiach: info-pointy, miesta prvého kontaktu, hygienická a ostatná obslužná vybavenosť, parkoviská, ... a pod. s ohľadom na zachovanie ich pamiatkových hodnôt vrátane prírodného prostredia, ... tiež historické parky (kaštieľske, mestské, kúpeľné, ... aj zaniknuté) a záhrady pri pamiatkových / pamätných budovách (ako príklad Masarykova vila v Bystričke, Kochova záhrada v Bratislave, ... a iné), skúsenosti s ich výskumom, procesom ochrany / záchrany / rekonštrukcie, užívateľského režimu, ... tiež kreácie prírodných prvkov v kontexte votívnej architektúry a jej areálov (kláštorné záhrady, kalvárie, izolované prvky votívnej architektúry v prírode – božie muky, kríže, ...v), otázky vlastníckych vzťahov, ...
- udržateľnosť funkčnej zelene – napr. hrady a ich hradné kopce – špecifiká ich ochrany a náročnosť údržby / udržateľnosti, ... tiež otázka bývalých vodných priekop, ich prezentácie a funkčnosti... z hľadiska ÚPN, z pohľadu hasičov?, bezpečnostných podmienok, ... stabilné prírodné prvky alebo prenosná zeleň? ...
- ochrana pamiatok pred negatívnymi vplyvmi neregulovanej zelene – podmienky navrhovania zelene, jej údržba s ohľadom na prírodné zložky (rastové rozpínanie zelene – koruny, koreňový systém ...) a udržateľnosť architektonických pamiatok, ... otázky modifikácie urbanizmu vzhľadom na kultúrne hodnoty – architektúra je „nemenná“, zeleň je reverzibilná, ... atď.)

Poznámka: Vzťahovo relevantné otázky ochranných pásiem – ich zriaďovania a vybavenosti, súvisiaca legislatíva budú súčasťou uvedených tematických okruhov. Vítané budú tiež príspevky o skúsenostiach / problémoch / odporúčaníach metodického alebo manažérskeho charakteru.

V príspevkoch všetkých naznačených tém sa odporúča rozobrať zvolený problém tak z hľadiska ochrany pamiatkových hodnôt, ako aj z hľadiska prírodného dedičstva a pripojiť odporúčanie ako ďalej pre skvalitnenie výsledkov.

V príspevkoch predstavujúcich skúsenosti z konkrétnych prípadov vyzývame autorov, aby príspevok zreteľne štruktúrovali spôsobom: analýzy príčin, súvisiacich podmienok, prejavov a dopadov, spôsob riešenia, poučenie a odporúčanie opatrení na predchádzanie škodám v budúcnosti.

Do diskusie sú prizvaní odborníci so skúsenosťami z riešenia ochrany / záchrany / obnovy pamiatok a prírodného prostredia na Slovensku aj v zahraničí – v polohách prípravy, realizácie aj údržby takýchto pamiatok, pracovníci Pamiatkového úradu Slovenskej republiky, Združenia miest a obcí Slovenska, predstavitelia/zástupcovia obcí s pamiatkami a pamiatkovými areálmi, členovia Slovenskej komory stavebných inžinierov, Slovenskej komory architektov, Slovenskej komory reštaurátorov, odborníci z akademického prostredia, investori, projektanti, členovia a zástupcovia občianskych iniciatív, nadšenci a všetci, ktorých táto téma zaujíma u nás aj zo zahraničia.